

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський
державний університет
імені Миколи Гоголя

Наукові записки

Психолого-педагогічні
науки

№ 4

Ніжин – 2015

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Редакційна колегія:

Головний редактор: Коваленко Євгенія Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Заступник головного редактора: Ростовський Олександр Якович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичної педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Відповідальний секретар: Новгородська Юлія Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Члени редколегії: Бондаренко Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики української мови і літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Бурда Михайло Іванович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, завідувач відділу математичної та інформативної освіти Інституту педагогіки НАПН України, сумісник кафедри педагогіки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя;

Конончук Антоніна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, декан факультету психології і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Криловець Микола Григорович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Лукашова Ніна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри хімії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Максименко Сергій Дмитрович, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України;

Палуча Микола Васильович, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Пихтіна Ніна Порфирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Плахотнік Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Пуховська Людмила Прокопівна, доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу порівняльної професійної педагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; професор кафедри філософії і освіти дорослих ДВНЗ "Університет менеджменту освіти" НАПН України;

Тезікова Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, декан факультету іноземних мов Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Чепелєва Наталія Василівна, дійсний член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, завідувачка лабораторії когнітивної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України;

Щотка Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Збірник включено до переліку наукових видань, публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт з педагогіки (Лист МОН молодьспорту України від 12.03.2013 р. № 1/ІІ-5231).

Рекомендовано до друку Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
Протокол № 2 від 30.09.2015 р.

НЗ4 **Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"** (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 4. – 315 с.

Адреса видавництва: вул. Воздвиженська, 3/4, м. Ніжин, Чернігівська обл.,
Україна, 16600.
Тел.: (04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@mail.ru, www.ndu.edu.ua

Верстка та макетування – В. М. Косяк
Літературний редактор – А. М. Конівненко, О. М. Лісовець
Коректор – А. М. Конівненко
Літературний редактор англійських текстів – Н. В. Коваленко

Підписано до друку 16.03.16,	Формат 60x84/8	Папір офсетний
Гарнітура Computer Modern	Обл.-вид. арк. 29,21	Тираж 100 пр.
Замовлення № 35.	Ум. друк. арк. 36,73	

Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.

НДУ імені Миколи Гоголя, м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4

© Є. І. Коваленко, головний редактор, 2015
© НДУ ім. М. Гоголя, 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Науковий журнал ○Рік відновлення видання – 1996

Психолого-педагогічні науки, № 4, 2015 рік

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Аніщук А. М. Сучасні підходи до розвитку мовленнєвої особистості в дошкільному дитинстві	8
Безсонова О. К. Молодий педагог – проблеми чи перспективи?	13
Беленька Г. В. Освітній простір університету як умова формування професійної компетентності випускника	19
Бобро Л. В. Ціннісне ставлення до власного здоров'я як психолого-педагогічна проблема	25
Брежнєва О. Г. Наукові підходи до забезпечення математичного розвитку дітей дошкільного віку: огляд досліджень	30
Гаращенко Л. В. Аналіз завдань і змісту організації фізкультурно-оздоровчої роботи у системі дошкільної освіти України	36
Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. Батьківський всеобуч як умова оптимізації роботи з батьками дітей дошкільного віку	42
Казанцева Л. І. Методичні питання формування білінгвізму в дітей дошкільного віку в умовах полілінгвального середовища	46
Коваленко Є. І. Інноваційна діяльність у закладах дошкільної освіти	52
Ковшар О. В. Роль партнерської взаємодії дошкільної та початкової ланок освіти в організації передшкільної освіти	57
Козубцов І. М. Синтез структурно-цілісної методики професійного розвитку аспірантів	64
Коломось Т. Г. До проблеми соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в дошкільних навчальних закладах освіти України	72
Кононко О. Л. Внутрішній світ дошкільника та умови його актуалізації	77
Ляпунова В. А. Принципи формування толерантності у старшому дошкільному віці	82
Маковська О. А. Інформаційне суспільство: проблеми та перспективи модернізації освітнього процесу	89
Марєєва Т. В. Результати діагностики стану сформованості операційно-діяльнісної готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до створення позитивного професійного іміджу	95
Міненко А. О. Обґрунтування критеріїв та рівнів сформованості якісних професійних ознак саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи	101
Новгородська Ю. Г. Особливості управлінського спілкування керівника дошкільного навчального закладу	106
Сватенкова Т. І. Значення первинної екзистенційної орієнтації у дошкільному віці	111
Султанова Л. Ю. Університет як провідний тип сучасного вищого навчального закладу	117
Толочко С. В. Структурно-логічна схема формування методичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін аграрних вищих навчальних закладів	122
Шахрай Т. О. Теоретико-методологічні засади культурологічної підготовки педагогів до виховної діяльності	130
Шелестова Л. В. Сім'я як чинник впливу на картину світу дитини дошкільного віку	136

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

Білоусова Н. В. Проектна діяльність на уроках природознавства в початковій школі.....	142
Городиська В. В. Використання мультфільмів для реалізації морального виховання старших дошкільників.....	146
Зозуля А. В. Театралізована діяльність як засіб мовленнєвого розвитку дошкільників.....	151
Краєчук О. М. Міждисциплінарна інтеграція в удосконаленні навичок лінгвістичного аналізу тексту.....	158
Лісовець О. В. Врахування особливостей кризи семи років у формуванні психологічної готовності дитини до школи.....	161
Норкіна О. В. Метод електронного портфоліо як засіб віртуальної самопрезентації дослідницької діяльності вчителя математики.....	166
Омельяненко А. В. Роль мовленнєвої дидактичної гри у процесі навчання старших дошкільників складати розповіді-роздуми.....	172
Петько Л. В. У пошуках формули кохання студентами у процесі формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету.....	178

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Желан А. В. Формування музичної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ під час навчання у ВНЗ.....	186
Журавель В. І. Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільного навчального закладу до реалізації виховного аспекту у фізкультурно-оздоровчій діяльності.....	192
Казанжи І. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування гуманної поведінки дітей дошкільного віку.....	197
Мороз-Рекотова Л. В. Формування культури мовлення майбутнього вихователя як важлива складова професійного становлення.....	202
Пастушенко Н. Б. Розвиток рефлексивних умінь у студентів як складової готовності до педагогічної діяльності.....	206
Пащенко І. М. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.....	211
Герхайло Н. А. Підготовка студентів до професійної діяльності: соціально-педагогічний аспект.....	215
Притулик Н. В. Підготовка майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з патріотичного виховання дошкільників у процесі опанування етнопедагогіки.....	220
Савченко Л. Л. Підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання дошкільників крізь призму поглядів В. О. Сухомлинського.....	227
Щербак П. И., Благинин В. М. Пути формирования потребности в физическом совершенствовании у будущих учителей.....	232
Щербакова К. И., Макаренко Л. В. Професійна підготовка вихователя до забезпечення валеологічної освіти дітей дошкільного віку.....	236

ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Апрелєва І. В. "Сталінська естафета" за доступність суспільного дошкільного виховання в УРСР (на початку 30-х рр. XX століття).....	241
Голуб Н. М., Проценко Л. І. Внесок С. П. Лукач у розвиток методичної думки (до 210-річчя Ніжинської вищої школи).....	246
Костюк О. О. Шляхи оптимізації навчальної діяльності хлопців (на прикладі шкіл Канади).....	250
Літіченко О. Д. Педагогічна преса дошкільного спрямування 50–80-х років XX століття.....	254
Меленець Л. І. Роль сільських жінок у розвитку суспільного дошкільного виховання України (II пол. XX ст.).....	260
Мельник Н. І. Освітня політика у сфері професійної підготовки дошкільних педагогів в Ірландії.....	266
Міщенко О. В. Науковий внесок професора Ю. І. Бондаренка в методику вивчення позасюжетних елементів художнього твору.....	274
Назарук Ю. Б. Теорія і практика медіаосвіти дітей: вітчизняний і зарубіжний досвід.....	277
Садова Т. А. Проблеми дошкільної лінгводидактики в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	284

Тонконог І. В. Підготовка вчителів на педагогічних курсах Полтавщини (кінець XIX – початок XX ст.)	290
Улюкаєва І. Г. Вплив зарубіжного досвіду на становлення вітчизняної дошкільної освіти (кінець XIX – початок XX ст.)	297
Халімон Н. М. Лідія Деполович та її ідеї щодо комплексного підходу в організації навчально-виховного процесу	304
Шинкар Т. Ю. Характеристика дошкільних закладів України 20-х років XX століття.....	308

УДК 070:373.2"1950/1980"

ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА ДОШКІЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ 50–80-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Літіченко О. Д.

У статті розкрито вплив педагогічної преси на становлення дошкільного виховання в 50–80-х роках ХХ століття. Розглянуто основні види видань педагогічної преси дошкільного спрямування. Проаналізовано динаміку зростання зацікавленості журналом "Дошкільне виховання". Висвітлено вплив педагогічної преси на розвиток ідей виховання дітей дошкільного віку.

Ключові слова: педагогічна преса, журнал "Дошкільне виховання", дошкільне виховання.

В статье раскрыто влияние педагогической прессы на становление дошкольного воспитания в 50–80-х годах XX века. Рассмотрены основные виды изданий педагогической прессы дошкольного направления. Проанализирована динамика роста востребованности журнала "Дошкольное воспитание". Освещено влияние педагогической прессы на развитие идей воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: педагогическая пресса, журнал "Дошкольное воспитание", дошкольное воспитание.

The article reveals the impact of the pedagogical press on the development of preschool education in the 1950s–1980s. Main types of publications on preschool education in the pedagogical press are considered. Dynamics in the growth of demand for Preschool Education Journal are analyzed. The impact of the pedagogical press on the development of ideas in preschool education is elucidated.

Key words: the pedagogical press, Preschool Education Journal, preschool education.

Постановка проблеми дослідження. Сучасне суспільство постійно перебуває у вирі інформації, вона є необхідним джерелом розвитку, цікавих новин, життєво необхідних відомостей. Насичене подіями та новинками наше життя пульсує і у професійному напрямку, що відображається в інформаційному середовищі. Із сучасного медіапростору виділяємо пресу як найстаріший та не менш актуальний засіб передачі інформації. Сучасні журнали, змінили паперові сторінки на електронні, продовжують підтримку фахівців свого напрямку. Саме пресі завдячує активний розвиток багатьох наук, серед яких і дошкільна педагогіка.

Аналіз наукових досліджень з проблеми. Науковці високо оцінюють пресу як потужне джерело оперативного інформування читачів найновішими розробками та матеріалами. Вивченню питань впливу преси на розвиток суспільних процесів приділяють свою увагу дослідники з різних галузей історії, педагогіки, журналістико-знавства. Зокрема, дослідження Ю. Колісника, Т. Трачук окреслили принципи розвитку преси, її впливу на суспільну свідомість, що важливо для з'ясування значення та особливостей впливу інформації на різних етапах історичного розвитку суспільства у другій половині ХХ століття.

Варто зазначити про відсутність чіткої методики дослідження педагогічної преси. М. Романюк, С. Лобода, Н. Хміль, А. Пугач, Є. Хриков, досліджуючи фрагменти історико-педагогічного процесу, розробляли авторські методики дослідження преси. Дослідження рівня впливу преси на розвиток науки в другій половині ХХ століття зазначають, що близько 70 % інформації науковцями та практиками почерпується з періодичних видань (А. Глинков, С. Моздор) [6].

Значно полегшують наукові пошуки доробки Науково-дослідного інституту пресознавства при Львівській національній науковій бібліотеці України імені Василя Стефаника. Значна кількість наукових досліджень побудована з використанням матеріалів, опублікованих у періодиці. Вплив української педагогічної преси на підтримку діаспори розглядали А. Онкович, Г. Бигар, І. Руснак, С. Романько. Аналіз окремих журналів, їх розвиток та значення у формуванні освітнього простору

здійснено Н. Побірченко, Н. Колядою. Питання дослідження впливу преси на формування української національної школи вивчали І. Зайченко, М. Кухта. Окремі питання теорії і практики шкільництва розглядали С. Лобода, А. Пугач, Г. Щука та ін. Переважна маса досліджень концентрує свою увагу на виданнях для школи. Дослідження преси для працівників дошкільля приділили увагу Н. Хміль, В. Розгон.

Метою статті є аналіз розвитку педагогічної преси дошкільного спрямування у 50–80-х роках ХХ століття та її впливу на рух ідей дошкільного виховання.

Виклад основного матеріалу. Науковці вважають, що педагогічна преса є частиною педагогічної науки (С. Хриков, Л. Лохвицька). У системі професійних та громадських комунікацій у 50–80-х роках публіцистика мала великий вплив, оскільки була єдиним доступним джерелом інформації. Характеризуючи радянську педагогічну пресу, акцентуємо увагу на те, що преса відображала особливості педагогічної думки певного періоду (ідейна спрямованість, сталий формат, підпорядкованість жорсткій цензурі) мала статутне завдання видання, що чітко регламентує напрямки роботи, впливала на стан практики, підтримуючи колообіг думок та мала зворотній зв'язок.

Педагогічна преса включає в себе різні види журналів газет та збірників. З газетної продукції в освітній галузі 50–80-х років представлена лише "Радянська освіта". Про це свідчить аналіз бібліографічних довідників "Періодичні видання УРСР. Газети" за відповідний період. Пояснення відсутності розмаїття газетної продукції знаходимо у визначенні в "Української Советської Енциклопедії" за 1988 рік. "Газета – періодичне, переважно щоденне видання, що містить систематичні матеріали про події і явища суспільно-політичного, економічного і культурного життя" [11].

Газета "Радянська освіта" висвітлювала події суспільно-політичного життя освітян, їх проблеми та здобутки. На сторінках газети майже не приділялося уваги теорії та методиці виховання дітей дошкільного віку. Аналіз "Літопису газетних статей" дозволяє відзначити низький рівень інтересу до проблем дошкільного виховання у газетах.

В довідкових виданнях 50–80-х рр. відсутнє поняття "педагогічна преса", проте виділено поняття "педагогічний журнал". Акцент ставлять саме на журнал як найбільш доступний для широкого загалу освітян, який задовольняв потреби в отриманні достовірної своєчасної інформації.

На сучасному етапі термін "журнал (часопис)" визначається як видання, що виходить під постійною назвою, має постійні рубрики, містить статті, реферати, інші матеріали з різних громадсько-політичних, наукових, виробничих та інших питань, літературно-художні твори, ілюстрації, фотографії [5]. У 80-х роках "педагогічний журнал" розглядався як періодичне видання, присвячене питанням освіти і виховання молодого покоління [1].

Попередній розгляд становлення та розвитку педагогічної преси у першій половині ХХ століття дозволяє відзначити значні здобутки в розвитку освіти, яким сприяла публіцистика. Преса була високо оцінена органами влади та стала ключовим засобом поширення ідей нового суспільства. Аналіз видань, що висвітлюють питання дошкільного виховання, дозволяє зазначити про наявність у першій половині ХХ століття цікавих та корисних видань, які підтримували розвиток дошкільного виховання та створювали певну традицію української системи друк. Проте їх видання було нетривалим, а матеріали в подальшому визнані забороненими ("Світло", "Дошкольное воспитание" (1911–1917), "Українське Дошкільля"). Попередником журналу "Дошкільне виховання" в цей період був журнал "За комуністичне виховання дошкільників", однак, на нашу думку, він мав пріоритетним завданням формувати нову формацію суспільної думки в поглядах на виховання, тому ідеологічні моменти були важливішими, ніж методичні [6].

Система дошкільного виховання постійно розширювалась, зростав контингент дітей та педагогічних працівників. Відсутність достатньої кількості кваліфікованих вихователів та інспекторів методичних кабінетів призвів до гострої потреби методичної підтримки галузі. Новим етапом у системі дошкільного виховання стало поновлення журналу "Дошкільне виховання". Часопис стає органом Міністерства освіти УРСР [2, с. 7].

Дослідження Л. Лохвицької дозволяють підтвердити нашу думку про фундаментальне значення журналу в розвитку теорії і методики дошкільного виховання.

Вчена виділяє чотири етапи розвитку журналу "Дошкільне виховання", зазначаючи 1951–1991 роки як третій період в історії журналу: "... коли в 50-ті роки вводилися заняття як форма організації навчальної діяльності дітей, саме журнал став головним методичним посібником..." [4, с. 8].

Попередній аналіз термінології показав, що переважна кількість матеріалів розміщена саме в журналах. Тому нами було звернено увагу на "Літопис журнальних статей" як різномірне джерело систематизації матеріалу, опублікованого на сторінках журналів за 50–80-ті роки.

Аналізуючи фактичний обсяг матеріалів, який ми отримали, підрахувавши кількість публікацій з дошкільного виховання, що висвітлювались у різних виданнях, розписаних "Літописом...", було з'ясовано відсутність системного висвітлення в інших часописах (педагогічного та непедагогічного спрямування). Результати представлені в таблиці.

У доповідних записках відділу дошкільних установ було знайдено розпорядження та постанови, згідно з якими редакції республіканських, обласних, міських і районних газет, журналів "Дошкільне виховання", "Радянська школа", "Радянська жінка", "Україна" зобов'язувалися систематично публікувати матеріали з виховання та охорони здоров'я дітей, висвітлювати стан розгортання громадського дошкільного виховання в містах і селах, відвести в журналах спеціальні сторінки для батьків з питань виховання в сім'ї дітей раннього і дошкільного віку з кольоровими вкладками для ігор і трудових занять дітей з різними матеріалами [8]. Проте, з огляду на проведений нами аналіз тематики публікацій в журналах, зазначаємо про недостатній рівень виконання розпорядження. Незначна кількість публікацій, частіше опосередковано, торкалась дошкільного спрямування та не може розцінюватись як підтримка ідей дошкільної галузі. Дані таблиці містять кількісні показники публікацій у журналах. За рік до підрозділу потрапляло 1–4 статті з інших видань. Це були публікації, що висвітлювали роботу дошкільних закладів, вихователів, давали поради батькам щодо виховання дітей та були розраховані на широке коло читачів ("Хлібороб України", "Колгоспник", "Радянська жінка" та ін.). Більш вузькоспеціальні теми в роботі з дітьми дошкільного віку розглядались у журналах, спрямованих на коло фахівців: "Рідна природа", "Кишечные инфекции" та ін. Незначна кількість публікацій була розміщена в збірниках університетів та науково-дослідних інститутів ("Вісник Харківського університету", "Доповіді та повідомлення" (Ужгородський університет) та ін.) З "Літописів..." знаходимо педагогічні видання науково-методичного спрямування для школи ("Радянська школа", "Початкова школа", "Знання та праця", "Фізкультура і спорт", "Методика викладання іноземних мов" та ін.).

Таблиця

Кількісний показник публікацій в "Літописі журнальних статей"

Рік	Загальна кількість публікацій в ЛЖС	Загальна к-сть публікацій з дошкільного виховання	У журналі "ДВ"	В інших виданнях
1	2	3	4	5
1951	6290	29	29	-
1952	6393	105	101	4
1953	6082	126	126	-
1954	5813	93	93	-
1955	9028	87	87	-
1956	9100	107	104	4
1957	11624	93	93	-
1958	14853	137	137	-
1959	17202	115	114	1
1960	18112	119	115	4
1961	19961	117	116	1
1962	20709	150	148	2
1963	18806	128	126	2
1964	17630	133	130	3
1965	20896	150	136	2+12(Дпп)

Продовження таблиці				
1	2	3	4	5
1966	22660	147	132	2+12(Дпп)
1967	23060	156	141	3+12(Дпп)
1968	24307	145	144	1
1969	26637	169	158	11(Дпп)
1970	31066	158	146	12(Дпп)
1971	35218	120	118	2
1972	37301	159	143	4+12(Дпп)
1973	37349	153	152	1
1974	30899	163	151	15(Дпп)
1975	34191	142	125	1+16(Дпп)
1976	36946	145	145	-
1977	35108	141	126	2+13(Дпп)
1978	33685	189	175	14
1979	30999	220	205	3+13(Дпп)
1980	33986	192	188	4
1981	30327	219	216	3
1982	29573	180	163	3+14(Дпп)

Цінною допомогою у підтримці дошкільної галузі стала поява республікансько-методичного збірника "Дошкільна психологія і педагогіка" (1965–1982 рр.). Збірник висвітлював актуальні питання розвитку дітей дошкільного віку, дані проведених досліджень, нові методики роботи з дітьми. Авторами публікацій були науковці Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР та Науково-дослідного інституту психології УРСР, викладачі навчальних закладів. В таблиці "Кількісний показник публікацій в "Літописі журнальних статей" статті зі збірника "Дошкільна психологія і педагогіка" позначені (Дпп). Збірник виходив незначним тиражем (500–8500 примірників) та був націлений на вузьку аудиторію (науковці, викладачі, студенти, практики).

О. Адаменко зазначає, що, зважаючи на ширину кола журнальної літератури, періодика поділяється на "центральну" ("головну"), кількість якої незначна, та "периферійну". Центральне місце у розвитку дошкільної системи посідає журнал "Дошкільне виховання". Його поновлення у 1951 році стало визначною подією у дошкільній галузі. Аналіз бібліографічних джерел дозволяє відзначити відсутність альтернативних джерел інформації, фактично часопис був єдиною підтримкою галузі з боку періодичної преси спрямований на широке коло фахівців, студентів та батьків. Його тираж невідомо зростає від 15 тисяч примірників до 150 тис. Популярність та авторитет видання значно зріс з моменту його відновлення. З 1959 до 1965 року вдвічі виріс тираж часопису до 30760 екземплярів. Станом на 1967 рік тираж журналу "Дошкільне виховання" збільшився втричі і становив понад 50 тис. примірників [9]. Динаміка представлена на рис. 1.

Перед Міністерством освіти УРСР стояло завдання постійно підвищувати якість матеріалів, що публікують у журналі "Дошкільне виховання", кожного кварталу організовувати обговорення випущених номерів з практичними працівниками, влаштовувати аналіз окремих статей. Порушені на стрінках видань проблемні питання знаходили відгук на всіх рівнях (науковці, вихователі, батьки, студенти).

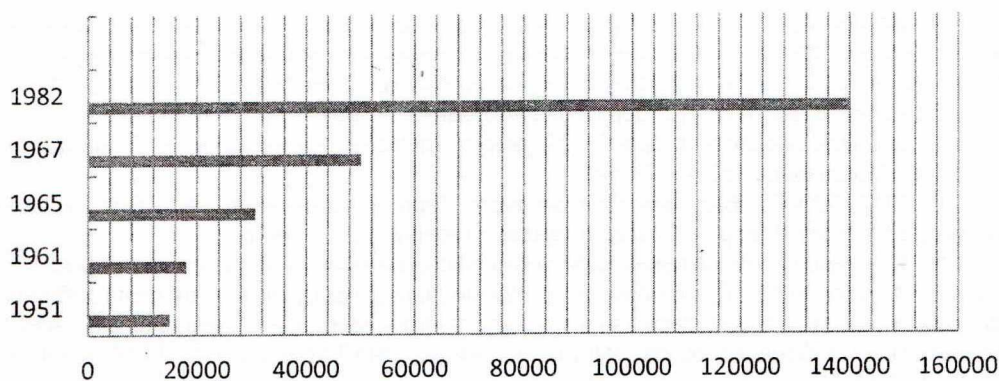

Рис. 1. Динаміка зростання кількості публікацій журналу "Дошкільне виховання"

На думку Л. Лохвицької, важливим кроком становлення системи дошкільної освіти було створення у 1964 році у журналі "Дошкільне виховання" спеціального розділу, що вміщував консультативні матеріали для батьків [4]. Педагогічному просвітництву в лоні сім'ї було виявлено значну увагу в даний період. В середині 60-х років почали з'являтися "програми педагогічного мінімуму для батьків"; серед рекомендованої літератури до програми був внесений журнал "Дошкільне виховання" [10].

Часопис був постійно в полі зору відділу дошкільних установ, на нього посиляються в доповідних записках та звітах про стан виконання поставлених завдань, часто згадується про об'єм роботи, який доручено виконувати редакції журналу.

Довіра та повага з боку дописувачів виявлялась не лише в зростанні тиражу, а й постійної активності дописувачів. Станом на 1983 рік кількість дописувачів наблизилась до 2 тисяч листів, не рахуючи статей методичних розробок, практичних рекомендацій. На сторінках журналу постійно публікуються звернення зі словами вдячності, проханням про допомогу, відгуками науковців, батьків, висловленням пропозицій [3].

Журнал, окрім своїх функцій, займав важливу позицію у світському житті педагогічної спільноти, зокрема редакція журналу та Республіканський методичний кабінет дошкільного виховання постійно співпрацювали над проектами з підвищення якості дошкільного виховання (конкурси на розробку нових навчально-наочних посібників для реалізації завдань програми виховання в дошкільному закладі, обговорення створених проектів та ін.) [4].

Висновки, перспективи подальших досліджень. Результати аналізу бібліографічно-довідкових джерел, архівних матеріалів підтверджують незамінну роль преси у підтримці галузі дошкільного виховання у 50–80-х роках ХХ століття, зокрема, фундаментальну роль журналу "Дошкільне виховання".

Єдина газета "Радянська освіта" не висвітлювала питань дошкільного виховання, науково-методичний збірник "Дошкільна педагогіка і психологія" мав великий інтервал між випусками (12 випусків за 17 років) та незначну читачську аудиторію. Проблеми дошкільного виховання вкрай рідко освітлювались на шпальтах інших видань. З-поміж періодичних видань суттєву підтримку в поширенні та удосконаленні ідей дошкільного виховання відіграв часопис "Дошкільне виховання".

Бурхливий розвиток дошкільного виховання в другій половині ХХ століття дозволяє зазначити про накопичення значних здобутків, які продовжують свій розвиток і на даному етапі. Значна роль у підтримці дошкільної сфери належить педагогічній пресі. Переорієнтація та укріплення цінностей на сучасному етапі розвитку освіти потребує ретроспективного аналізу попередніх здобутків для уникнення помилок та використання кращого позитивного досвіду в розвитку системи освіти, що створює нові перспективи для подальших наукових пошуків.

Література

1. Большая советская энциклопедия : панипат – Печура. Т. 32 / глав. ред. Венденский ; члены гл. ред. Н. Н. Аничков, А. Н. Баранов, И. П. Бардин и др. – 1955. – 2-е изд. – М. : Гос. науч. изд-во "Большая советская энциклопедия", 1955. – 648 с. : илл., карты, фото.
2. Венгловська О. А. Розвиток мережі закладів дошкільної освіти на Київщині (друга половина ХХ ст.) / О. А. Венгловська // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (20 квітня 2011 р.). – С. 37–42.
3. Доброго дня, читачу // Дошкільне виховання. – 1984. – № 1. – С. 30–31
4. Дошкільна освіта: історія і сьогодення : довідник / упоряд. Л. В. Лохвицька – Тернопіль : Мандрівець, 2011. – 208 с.
5. ДСТУ30П–95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Вид. офіц. – Чинний з 23 лютого 1995 р. – К. : Держстандарт України, 1995. – 45 с
6. Літченко О. Висвітлення ідей дошкільного виховання в педагогічній пресі 50–80-х рр. ХХ століття / О. Д. Літченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол.: Н. С. Побірченко (голов. ред.) та ін. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – Вип. 9. – Ч. 2. – С. 272–278.
7. Літченко О. Д. Становлення фахового журналу "Дошкільне виховання", як проблема відображення практичних здобутків галузі / О. Д. Літченко // Сучасні соціально-